

Norges Fondsmeglerforbund

The Association of Norwegian Stockbroking Companies

Stiftet 5. oktober 1915

Finansdepartementet
Skatte- og avgiftsavdelingen
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

10. mai 2001

Høringsnotat 3 – utkast til forskrifter om merverdiavgift – unntaket for omsetning av finansielle tjenester.

Det vises til departementets brev 29 mars 2001.

1 Innledning

Norges Fondsmeglerforbund vil innledningsvis vise til at norske verdipapirforetak i stor grad er aktører i et stadig mer internasjonalisert verdipapirmarked og at utenlandske verdipapirforetak er betydelige aktører i det norske verdipapirmarked gjennom filialer, datterselskaper eller ved grenseoverskridende virksomhet. Dette gjelder både i den ordinære annenhåndsomsetning og ved såkalt «corporate finance» tjenester, dvs emisjoner, spredningssalg, børsintroduksjoner, oppkjøp og lignende.

De største utenlandske aktørene i det norske markedet, kjennetegnes ved at de er store konserner med datterselskaper/filialer i en rekke land. Tilsammen har disse en andel av omsetningen av aksjer på Oslo Børs på rundt 50 pst. Gjennom det såkalte Norex-samarbeidet mellom de nordiske børsene (unntatt Helsinki) søker børsene å legge forholdene til rette for et integrert nordisk verdipapirmarked hvor det handles verdipapirer i et felles nordisk handelssystem (Saxess). Gjennom dette børsamarbeidet vil konkurransen forsterkes ytterligere blant annet ved at utenlandske verdipapirforetak får en enklere tilgang til direkte deltagelse i det norske verdipapirmarked samtidig som børsamarbeidet i seg selv gjør det norske verdipapirmarkedet mer attraktivt for direkte deltagelse for utenlandske verdipapirforetak gjennom fjernmedlemskap på Oslo Børs.

Også ved «corporate finance» tjenester står utenlandske foretak for en betydelig andel av volumet og andre leveranser av tjenester knyttet til denne type transaksjoner. Typiske eksempler på det siste er emisjonen i Telenor og nedsalget av statens aksjer i DnB hvor utenlandske verdipapirforetak deltok med betydelig leveranser av ulike tjenester. Tjenester

knyttet til de sistnevnte typer transaksjoner er for øvrig sammensatt av en rekke tjenester som hver for seg kan tenkes å ha ulik avgiftsmessig behandling i ulike land.

Ut fra den konkurransesituasjonen norske verdipapirforetak står ovenfor, er det viktig at det norske regelverket og praktiseringen av dette i størst mulig grad blir harmonisert med regelverket og praktiseringen av tilsvarende regelverk innen EU, og da ikke minst i forhold til de nordiske land.

I høringsnotatet blir høringsinstansene bedt om sitt syn på om det bør utarbeides forskrifter eller om det kun bør gis retningslinjer hvor departementet gir sitt syn på omfanget av unntaket. Etter Norges Fondsmeglerforbunds syn vil det være behov for begge deler. En forskrift vil etter vårt syn være mest i tråd med alminnelige legalitetsprinsipper. Forskriften vil også - avhengig av detaljnivået - kunne bidra til at pliktsubjektene lettere vil kunne trekke grensen mellom avgiftsfrie og avgiftspliktige tjenester. Samtidig innser vi at det ikke er mulig med en kasuistisk oppregning av unntak i forskriften. Det vil således også være behov for retningslinjer/rundskriv som nærmere redegjør for ulike typetilfeller.

Våre merknader til forskriftsutkastet vil i stor grad være knyttet opp mot ”corporate finance” tjenester fordi det er denne type tjenester ofte er satt sammen av ulike typer tjenester og hvor det følgelig er mest sannsynlig at avgrensningsspørsmål oppstår for så vidt gjelder grensen mellom avgiftsfrie og avgiftspliktige tjenester.

2 *Hovedpunkter*

2.1 *Inngående moms på kjøp av tjenester*

Slik vi leser det foreslåtte regelverk (forskriftens § 5) vil innkjøp av tjenester fra underleverandører bare være unntatt avgiftsplikt dersom tjenesten fra underleverandøren i seg selv anses som en finansiell tjeneste. Vi legger til at det her siktes til finansiell tjeneste som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5b nr 4. Vi forstår det da slik at dersom ikke-finansielle tjenester til bruk for verdipapirforetaket utføres av egne ansatte, og altså ikke kjøpes inn eksternt, så vil det ikke oppstå avgiftsplikt, jfr eksemplene nedenfor.

Verdipapirforetakenes kjernevirksomhet betinger anvendelse av til dels kompliserte datasystemer, såkalte ”front- og backofficesystemer”. Det er et meget begrenset antall foretak som utvikler og leverer slike systemer, og som dessuten står for løpende drift, vedlikehold og support. Slike systemer er nødvendige for selve tjenesteproduksjonen i verdipapirforetakene og for innkreving av betaling av de leverte tjenestene. For verdipapirforetakene er det rasjonelt at slike tjenester kjøpes eksternt fremfor å bygge opp egne interne dataavdelinger.

Verdipapirforetakenes tjenester vil i stort grad være basert på anvendelse av intern kompetanse og ressurser, men vil også kunne bestå av tjenestekomponenter levert av underleverandører, for eksempel advokater og revisorer. Dette vil spesielt gjelde i forbindelse med gjennomføring av større og kompliserte transaksjoner som emisjoner, spredningssalg, oppkjøp og lignende. For

verdipapirforetakene er det rasjonelt å kjøpe denne type tjenester eksternt fremfor å bygge opp slik kompetanse internt gjennom ansettelse.

I begge de valgte eksempler vil de innkjøpte eksterne tjenester, isolert sett, ikke anses som en finansiell tjeneste. Ved tjenesteproduksjonen vil det imidlertid oppstå en kostnadsforskjell. Foretak som kjøper tjenesten eksternt må betale inngående moms, mens tilsvarende tjeneste som verdipapirforetakets ansatte selv utfører for verdipapirforetaket, ikke er avgiftspliktig. Dette kan føre til at det oppstår konkurranseulikheter mellom for eksempel store verdipapirforetak (banker) som kan anvende dataavdeling og juridisk avdeling på mange områder innen virksomheten, og mindre verdipapirforetak som ikke kan forsvare å bygge opp tilsvarende avdelinger.

Norges Fondsmeglerforbund vil ut fra det ovennevnte foreslå at ordlyden i forskriftens § 5 endres slik at tjenester fra underleverandører til verdipapirforetak unntas dersom tjenesten fra underleverandøren ”utgjør en integrert del av den finansielle tjenesten som verdipapirforetaket leverer eller er nødvendig for produksjonen av tjenesten”.

Vårt forslag til ordlyd er følgende:

”§ 5 Tjenester levert av underleverandører

Tjenester fra underleverandører til virksomheter som omsetter finansielle tjenester er unntatt fra avgiftsplikt dersom tjenesten fra underleverandøren utgjør en integrert del av den finansielle tjenesten som verdipapirforetaket leverer eller er nødvendig for produksjonen av tjenesten”

Et annet forhold som ligger i samme gate, er moms på enkelte tjenester levert av Oslo Børs. Børsmedlemmene belastes i dag transaksjonsavgifter i form av en avgift pr transaksjon og en volumavgift. Dette er avgifter som direkte relaterer seg til verdipapirforetakenes bruk av handelssystemet på Oslo Børs – og dermed gjennomføringen av en avgiftsfri tjeneste for kunder. Så vidt vites er slike transaksjonsavgifter momsfrie i de øvrige nordiske land. Norges Fondsmeglerforbund legger til grunn at disse børsavgiftene er avgiftsfrie slik at Oslo Børs ikke skal tillegge disse avgiftene moms. Tilsvarende legger vi til grunn at transaksjonsrelaterte avgifter i VPS også er avgiftsfrie. Det samme gjelder transaksjons- og volumavgift som selskapet Fondsmeglerens Informasjonstjeneste AS belaster verdipapirforetak i forbindelse med handel av unoterte aksjer.

2.2 Standardfradrag for inngående moms

Verdipapirforetakene vil drive virksomhet som både faller innenfor og utenfor lovens virkeområde. Dette innebærer at inngående moms bare kan trekkes fra innkjøp til bruk i den avgiftspliktige delen av virksomheten. Ved fellesanskaffelser til delt virksomhet kan inngående moms trekkes fra forholdsmessig etter varens eller tjenestens antatte bruk i den momspliktige delen av virksomheten (merverdiavgiftsloven § 23).

Norges Fondsmeglerforbund vil peke på at det vil bli svært komplisert og ressurskrevende for verdipapirforetakene å anvende denne bestemmelsen. Så vidt vi er kjent med praktiseres det både i Sverige og Danmark ordninger som gir finansforetak forenklet og utvidet adgang til å trekke fra inngående avgift. **Både av konkurransemessige og ressursmessige hensyn vil vi anmode om at det etableres forenklete fradragsregler for inngående moms. Så vidt vites er det i Danmark regler som innebærer at finansforetak får fradrag for 25 pst av den inngående momsen.**

2.3 Tilknyttede tjenester

Det følger av våre innledende merknader at vi ser det som ønskelig med rimelig detaljerte forskrifter samt at det utarbeides retningslinjer/rundskriv som inneholder mer detaljerte beskrivelser av ulike praktiske typetilfeller. Vi har derfor i våre kommentarer til forskriften § 4 søkt å gi en beskrivelse av typiske «corporate finance» tjenester og samtidig gi en konklusjon på hvorledes vi mener disse bør behandles avgiftsmessig.

Norges Fondsmeglerforbund leser bestemmelsen (forskriftens § 4) slik at moms skal beregnes på tilleggstjenester som er selvstendige i den forstand at den ikke er knyttet til en transaksjon. Eksempler på slike tjenester kan være en generell avtale med en oppdragsgiver om finansiell rådgivning over en tidsavgrenset periode, verddivurdering av et selskap hvor det foreligger et oppkjøpstilbud, rådgivning i forbindelse med en fusjon og lignende. Et typisk eksempel i praksis er oppkjøpstilbud som blir fremsatt overfor et selskaps aksjonærer. I slike situasjoner vil ofte målselskapets styre engasjere ett eller flere verdipapirforetak for å foreta en verddivurdering av selskapet fordi selskapets styre i slike situasjoner vil gi råd til selskapets aksjonærer om tilbudsprisen bør aksepteres eller ikke. Tilsvarende vil ofte skje ved forslag om fusjoner mellom to selskaper. Verdipapirforetak engasjeres av begge selskaper for å vurdere bytteforholdet. Felles for disse eksempler er at verdipapirforetakets tjenester ofte er avgrenset til og avsluttes med verddivurderingen. Vi antar at denne type selvstendige (konsulent)tjenester ikke byr på avgrensingsproblemer knyttet til forskriften.

Imidlertid kan det oppstå avgrensingsproblemer knyttet til situasjoner hvor tjenesten er mer kompleks i den forstand at den kan bestå av ulike elementer. Verdipapirforetakenes «corporate finance» tjenester vil ofte bestå av rådgivning i en forberedende fase samt gjennomføring av en transaksjon. I forhold til utformingen av forskriftens § 4 antar vi at det i praksis kan oppstå enkelte tolkningsproblemer knyttet til bestemmelsen:

I forbindelse med emisjoner vil det være vanlig at verdipapirforetakene belaster oppdragsgiver en provisjon knyttet til forberedelsen av transaksjonen (verddivurdering/prospektutarbeidelse og lignende) og en provisjon knyttet til gjennomføringen av transaksjonen (kapitalutvidelsen). Etter vår oppfatning er det rimelig klart at gjennomføringen av transaksjonen er hovedtjenesten og at det forberedende arbeid er en tilleggstjeneste ”som sedvanlig ytes som ledd i finansielle tjenester” og er direkte knyttet til den avgiftsfrie hovedtjenesten. I forhold til teksten i bestemmelsens annet ledd kan man imidlertid reise spørsmålet om forberedelsen (tilleggstjenesten) er mer eller mindre vesentlig enn selve transaksjonen (hovedtjenesten). Det

er jo rimelig klart at transaksjonen ikke vil kunne gjennomføres uten forberedelse. Tilsvarende problemstillinger kan reises ved andre typer transaksjoner som oppkjøp, fusjoner, videresalg osv.

Det ”omvendte” vesentlighetskravet kan også tolkes slik at det er de beløpsmessige størrelser på elementene i tjenesten som er avgjørende.

For å bruke en emisjon som eksempel: Provisjonen for den forberedende fase baseres på andre kriterier enn provisjonen for gjennomføringen av transaksjonen og det deltar gjerne flere verdipapirforetak i gjennomføringsfasen enn i forberedelsesfasen. Provisjonen for forberedelsesfasen kalles gjerne tilretteleggerprovisjon og utgjør en prosentats av det **totale** beløpet som hentes inn ved emisjonen. Provisjonen for gjennomføringen utgjør ofte en prosentandel av det beløp det enkelte verdipapirforetak klarer å skaffe (tegningsprovisjon). Verdipapirforetaket som deltok i den forberedende fase er nødvendigvis ikke det som lykkes best i å hente inn mest kapital og resultatet kan bli at provisjonen for den forberedende fase blir større enn for deltagelsen i gjennomføringen av transaksjonen. Dersom bestemmelsen tas strengt på ordet, kan resultatet bli at verdipapirforetaket må belaste oppdragsgiver moms for den forberedende fase fordi foretaket ikke lykkes godt nok i gjennomføringsfasen. Dette kan neppe være meningen med bestemmelsen. Norges Fondsmeglerforbund vil for øvrig peke på at emisjonsteknikken når det gjelder emisjon av obligasjoner og aksjer er noe forskjellig. Ved emisjon av obligasjoner er det ikke uvanlig at verdipapirforetak kjøper hele det emitterte beløp for så å selge obligasjonene ut i markedet. Det er åpenbart at forskjellen mellom innkjøpspris og utsalgspris utgjør en gevinst til verdipapirforetaket som ikke er avgiftspliktig. Tilsvarende emisjonsteknikk er mulig ved emisjon av aksjer og det vil selvsagt være meget uheldig om emisjonsteknikk skulle velges ut fra avgiftsmessige forhold.

Et annet eksempel som vi vil peke på er børsintroduksjoner. Slike introduksjoner er ofte en kombinasjon av emisjon av nye aksjer og et spredningssalg av allerede utstedte aksjer fra selskapets store aksjonærer. Hensikten for selskapet er dels å hente inn mer risikokapital og dels å skaffe seg en bredere aksjonærstruktur. Slike transaksjoner skjer simultant og de to transaksjonene fremstår utad som en transaksjon som dokumenteres i samme prospekt. Forberedelsesfasen ved slike transaksjoner består normalt i en rekke tilleggstenester som utarbeidelse av prospekt, selskapsvurdering (due diligence), bistand med søknadsdokumentasjon overfor vedkommende børs, annonsering, markedsføring, roadshows mv. Gjennomføringsfasen er salget av de nyemitterte aksjer og de allerede utstedte aksjer. Ofte deltar flere verdipapirforetak i slike transaksjoner. For disse tjenester beregnes normalt en provisjon som er relatert til verdien av aksjene som selges i markedet. Provisjonen kan være helt eller delvis betinget av at emisjonen/spredningssalget lykkes (success fee). Er det flere verdipapirforetak som deltar, får alle en andel av provisjonen som står i forhold til hvor mange aksjer de har fått solgt. Det eller de verdipapirforetak som leder og koordinerer slike transaksjoner får ofte et ”management fee” som – på samme måte som øvrige provisjoner – er knyttet til verdien av den gjennomførte transaksjon. De merknader som vi har fremkommet med ovenfor når det gjelder de rene emisjoner når det gjelder ordlyden i forskriften § 4, vil også gjelde det eksempel som er nevnt i dette avsnitt.

Ett tredje eksempel vi vil trekke frem er oppkjøp av selskap. Også i disse tilfellene deltar verdipapirforetak både i forberedelsesfasen og i gjennomføringsfasen. Forberedelsene vil normalt dreie seg om analyse/verdivurdering av målselskapet, utarbeidelse av tilbudsdokumenter og fremleggelse av disse for godkjenning av Oslo Børs, presentasjoner av tilbyder ovenfor målselskapets aksjonærer mv. Tilbudet kan være et tvunget tilbud etter reglene i verdipapirhandelloven kapittel 4 eller et frivillig tilbud hvor et begrenset utvalg av bestemmelsene i kapittel 4 kommer til anvendelse. Gjennomføringen av tilbudet vil skje ved at verdipapirforetaket henvender seg til målselskapets aksjonærer for å sikre deres aksept av tilbudet, hvilket da fører til en transaksjon – salget av aksjer fra målselskapets aksjonærer til tilbyder. Også ved oppkjøp kan det neppe være tvilsomt at det er transaksjonen som er hovedtjenesten og forberedelsen en tilleggstjeneste ”som sedvanlig ytes som ledd i finansielle tjenester” og er direkte knyttet til den avgiftsfrie hovedtjenesten. (For ordens skyld vil vi gjenta vår antagelse om at verdipapirforetak som målselskapet benytter for å vurdere det fremsatte tilbud, i slike situasjoner yter tjenester som er avgiftspliktige).

En særlig problemstilling som kan reises i forhold til oppkjøp, er situasjonen dersom tilbudet ikke fører frem eller at det tidsmessig går lang tid fra tilbudet fremsettes til transaksjonen gjennomføres. Eksempelvis kan tilbyder være avhengig av å innhente offentlig tillatelse for å kunne overta målselskapet. Norges Fondsmeglerforbund mener at det også i slike tilfeller må aksepteres at eventuelle provisjoner knyttet til den forberedende fase er en avgiftsfri tjeneste. Hensikten med forberedelsen er å få til gjennomføring av en transaksjon og det vil unektelig bli komplisert dersom verdipapirforetakene må avtale forskjellige prisstrukturer avhengig av om transaksjonen lykkes eller ikke og hvor det først på et fremtidig tidspunkt kan tas stilling til om ulike tjenester samlet sett betraktes som avgiftsfri hovedtjeneste eller avgiftspliktige tilleggstjenester.

Norges Fondsmeglerforbund vil ut fra det ovennevnte be om at ”og er mindre vesentlig enn denne” sløyfes i § 4 annet ledd. Vårt forslag til ordlyd i § 4 er flg.:

”§ 4 Tilknyttede tjenester

Tilknyttede tjenester er unntatt fra avgiftsplikt dersom den tilknyttede tjenesten i seg selv anses som en finansiell tjeneste.

Tjenester som sedvanlig ytes som ledd i ytelsen av finansielle tjenester er unntatt i tilsvarende grad som hovedtjenesten, dersom tjenesten er direkte knyttet til hovedtjenesten”.

For det tilfellet at vesentlighetskravet blir stående må vi be om at departementet presiserer hva vesentligheten relaterer seg til. Så lenge dette er uklart kan det oppstå ulik praksis, og verdipapirforetakene vil risikere etterberegning og tilleggsavgifter dersom de ikke tolker reglene på samme måte som bokettersynsrevisor. Vi finner det svært lite tilfredsstillende at ansvaret for tolkningen eventuelle uklare regler skyves over på verdipapirforetakene.

Det fremstår som noe uklart om kjøpere av momspliktige tjenester fra verdipapirforetak, får fradrag for inngående moms jfr merverdiavgiftsloven § 21 hvoretter en registrert næringsdrivende kan trekke inngående avgift på varer og tjenester til bruk i virksomhet med omsetning som nevnt i kap. IV fra den utgående moms. Siden tjenester hittil har vær unntatt fra momsplikt, vil det ventelig oppstå spørsmål om momspliktige tjenester som verdipapirforetakene leverer er tjenester ”til bruk i virksomhet med omsetning”. Etter vår oppfatning må alle momspliktige tjenester i utgangspunktet likestilles med andre innsatsfaktorer som inngår i produksjonsprosesser. De momspliktige tjenester som oppdragsgivere kjøper av verdipapirforetak vil ofte inngå i en strategisk vurdering av for eksempel fusjon med annet selskap som igjen vil lede til endring av produksjon/omsetning (restrukturering). Det er vanskelig å tenke seg tilfeller hvor denne type tjeneste direkte eller indirekte er uten betydning for produksjon/omsetning hos oppdragsgiver. Dersom oppdragsgiver ikke får fradrag for inngående moms, vil det bli moms på næringsdrift hvilket vil være i strid med at moms først og fremst skal ramme privat forbruk.

4 *Avslutning*

Norges Fondsmeglerforbund vi til slutt peke på at implementeringen av regelverket vil innebære at verdipapirforetakene vil måtte foreta betydelige administrative og systemmessige tilpasninger. Verdipapirforetakene vil drive virksomhet som dels er avgiftsfri og dels avgiftspliktig. Grensene vil i en overgangsfase kunne være vanskelig å trekke og muligheten for at det gjøres feil vil være tilstede. Sett fra verdipapirforetakenes ståsted ville det selvsagt være en fordel om det gikk en viss tid fra forskriftene blir fastsatt og retningslinjene/rundskriv offentliggjort og frem til ikrafttredelse. Det mest betryggende ville være om endringene trådte i kraft på et senere tidspunkt enn planlagt for eksempel i forbindelse med et kvartalsskiftet 1 oktober.

Med vennlig hilsen

NORGES FONDSMEGLERFORBUND

Per Broch Mathisen

Adm dir

